

"Dünyanın eceli ve sekeratı olan kıyamet vakti muayyen olsaydı, kurun-u ula ve vusta fikr-i ahiretten pek az müteessir olacaktı." Ahiret fikrinden pek az müteessir olmalarının sebebi nedir?

Yirmi Dördüncü Söz'de bunun hikmeti şu şekilde izah edilmektedir:

"SEKİZİNCİ ASIL: Cenâb-ı Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı tecrübe ve meydan-ı imtihanda çok mühim şeyleri, kesretli eşya içinde saklıyor. O saklamakla çok hikmetler, çok maslahatlar bağlıdır. Meselâ, Leyle-i Kadri umum Ramazan'da, saat-i icâbe-i duâyı cumâ gününde, makbul velîsini insanlar içinde, eceli ömür içinde ve Kıyâmetin vaktini ömr-ü dünya içinde saklamış."

"Zîrâ, ecel-i insan muayyen olsa, yarı ömrüne kadar gaflet-i mutlaka, yarıdan sonra darağacına adım adım gitmek gibi bir dehşet verecek. Halbuki, âhiret ve dünya muvâzenesini muhâfaza etmek ve her vakit havf ve recâ ortasında bulunmak maslahatı, iktizâ eder ki, her dakika hem ölmek, hem yaşamak mümkün olsun. Şu halde mübhem tarzdaki yirmi sene mübhem bir ömür, bin sene muayyen bir ömre müreccahtır."

"İşte Kıyâmet dahi şu insan-ı ekber olan dünyanın ecelidir. Eğer vakti taayyün etseydi, bütün kurûn-u ûlâ ve vustâ gaflet-i mutlakaya dalacak idiler ve kurûn-u uhrâ dehşette kalacaktı. İnsan, nasıl hayat-ı şahsiyesiyle hânesinin ve köyünün bekâsıyla alâkadardır; öyle de, hayat-ı içtimâiye ve nev'iyesiyle küre-i arzın ve dünyanın yaşamasıyla alâkadardır. Kur'ân **قَاءَ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ** der, '*Kıyamet yakındır.*' ferman ediyor. Bin bu kadar sene geçtikten sonra gelmemesi, yakınlığına hâlel vermez. Zîrâ, kıyâmet dünyanın ecelidir."

"Dünyanın ömrüne nisbeten bin veya iki bin sene, bir seneye nisbetle bir iki gün veya bir iki dakika gibidir. Saat-i Kıyâmet yalnız insanîyetin eceli değil ki, onun ömrüne nisbet edilip baîd görülsün. İşte bunun içindir ki, Hakîm-i Mutlak, kıyâmeti '*Mugayyebât-ı Hamse*'den olarak, ilminde saklıyor. İşte bu ibhâm sırrındandır ki, her asır, hattâ asr-ı hakikatbîn olan Asr-ı Saadet dahi dâimâ Kıyâmetten korkmuşlar. Hattâ bâzıları, '*Şerâiti hemen hemen çıkmış.*' demişler."

"İşte bu hakikati bilmeyen insafsız insanlar derler ki: Ahiretin

tafsilâtını ders alan müteyakkız kalbli, keskin nazarlı olan sahabelerin fikirleri niçin bin sene hakikatten uzak olarak fikirleri düşmüş gibi, istikbâl-i dünyevîde bin dört yüz sene sonra gelecek bir hakikati, asırlarında karîb zannetmişler?"

"Elcevap: Çünkü Sahabeler, feyz-i sohbet-i Nübüvvetten herkesten ziyâde dâr-ı âhireti düşünerek, dünyanın fenâsını bilerek, kıyâmetin ibhâm vaktindeki hikmet-i İlâhiyeyi anlayarak, ecel-i şahsî gibi, dünyanın eceline karşı dahi dâimâ muntazır bir vaziyet alarak âhiretlerine ciddî çalışmışlar. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, 'Kıyâmeti bekleyiniz, intizar ediniz.' tekrar etmesi, şu hikmetten ileri gelmiş bir irşâd-ı Nebevîdir. Yoksa, vuku-u muayyene dâir bir vahyin hükmüyle değildir ki, hakikatten uzak olsun. İlet ayrıdır, hikmet ayrıdır. İşte Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâmın bu nevi sözleri, hikmet-i ibhâmdan ileri geliyor."(1)

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz.](#)